

Hayali Gelişim

2014-11-23 02:18:14 +0200

Yapmak istediğin şeyi yap. Bunun ne olduğunu bilmiyorsan ne yapacaksın? Yapmak istemediğin işlerin hepsini yap, aralarından en az yapmak istemediğini seç. *Hayır. Bu o değil. Bu da o değil.*

Çocukluğumda bir Abdullah amca vardı. Lağımları temizlediğini biliyorum. Kocaman bir adamdı, cildinin rengi de zenciye benzerdi. Nedense motivasyon hikayelerini dinlerken hep bu adam aklıma gelir. Bir insanı onun yaptığı işe nasıl motive edebilirsin? Ne söylemen gerek?

Kişisel *gelişim* laflarının zaten yeterince *gelişmiş* insanlara hitap ettiğini düşünmeye başladım. Gelişmiş ama bundan memnun olmamış. Yapabileceği halde kendine bahane üreten, aslında başarı istemediği halde hasbelkader başarılı olmuş veyahut bundan utanan, sıkılan insanlara, durup, *istediğiniz gibi yaşayın* demenin, neresi *gelişim* acaba?

Bazı pratik öneriler var. Gününü nasıl geçireceğini bilmen, hayatının nereye gittiği hakkında bir fikrinin olması, bir mesleği hakkıyla yapabilmen lazım. Bunlar doğru. Parayı nasıl kullanacağını, kazandığından fazla harcamamayı da öğrenmen gerek. Hayat insana ufak ayrıntılar da öğretiyor bu konuda, bankalara başvurmamayı mesela, kendini nasıl pazarlaman gerektiğini, hangi insanlarla çalışmanın iyi, hangileriyle zor olduğunu. Ancak bunların hiçbirisi, hemen hiçbirisi çok karmaşık meseleler değil. Okulda öğrenilen cinsten diferansiyel denklem veya Hegel metafiziği gibi konular değil.

Asıl mesele bu basit konuları, *iyi* öğrenmek. Akıldan çıkarmamak veya kendini bir yalan deryasına bırakıp unutmamak. İnsanlar çalışmayı veya şuur sahibi olmayı sevmiyorlar, çünkü sorumluluk almak zor geliyor. Bir yerden sonra sorumluluğu atacak birileri, bir bahane lazım.

Bir takım faraziyeler, bir takım beklentiler, takıntılar, hayatın nasıl gideceğine dair bir takım hayaller. Hayatın basitliğini, bunun ötesinde bir şey olmadığını, yapman gereken işlerin, başarabileceğin işlerin de basit işler olduğunu anlamak uzun sürüyor. *Hepsi bu muymuş* diyeceğin çok şey yaşayabilirsin hayatta. Zengin olmanın, evlenmenin, falanca insanlarla konuşmanın, güç sahibi olmanın veya buna benzer *hayallerin* insanlarda üzerindeki etkisi, gerçeğinden daha fazla.

Bu hayaller günü mahveden hayaller. İnsanın kendisinden beklentilerini artıran ama seçeneklerini daraltan hayaller. Herkesin gözü en yukarıda olduğunda, kimse ikincilikten memnun olmayacak. Ancak ikincilikten memnun olmayanların da birinci olmaya genelde mecali yok.

Bir de büyük hayallere giden yolların az sayıda insan taşıyabiliyor. Yolların daralması bir noktada insanın özgürlüğüne de ket vuruyor. Zengin olunca mesela, yeterince özgür olacağını düşünüyor insan ama bu sefer kaybedeceği ve koruması gereken daha çok parası var şimdi. Evli olmayan, oturduğu evin kalitesini umursamayan, yediği yemeğin fiyatından başka bir tarafını düşünmeyen insanın önünde daha fazla seçenek ve özgürlük var. Bırakmak zorunda kalacağı daha az nimet mevcut hayatında. Bu ufak nimetleri bırakmaktan korktuğu halde, zengin olma hayalleri gören insanın, o hayale ulaştığında kendini daha mutsuz hissedeceğini tahmin ederim.

Son haftanın TED konuşmalarından birinde, adam zekanın formülünü veriyor <http://www.ted.com/talks/alex_wissner_gross_a_new_equation_for_intelligence.html> ve diyor ki, zeka gelecekteki opsiyonları artırmaya yönelik çalışır. Yani bugün önünde üç seçenek varsa, diyelim a, b, c; a sana yarın 5 seçenek sunacak, b 8 seçenek sunacak ve c 3 seçenek sunacaksa, b'yi seçersin. Bu kuralı zekanın temeli olarak anlatıyorlar.

Başarı veya zenginliğin neden her zaman daha iyi olmadığını belki bu anlatıyor. Teorik olarak insanlar başarılı oldukça opsiyonlarının artacağını düşünüyor, yani falanca sınavı kazandığında mesela şimdiki opsiyonlarına ilaveten, o sınavın sunacağı iş seçeneklerine de sahip olacak. Ancak çok defa sınavı kazanınca sadece o sınavın sunduğu seçeneklere mahkum oluyor. Bir mühendis sadece mühendislik işi arıyor, emlakçılık yapmıyor, bir doktor sadece doktorluk yapıyor, kafe işletmeye cesaret edemiyor. Bir zaman bir yolu başarıyla geçmiş olmak, hep o yoldan gitmesini salık veriyor ve insanlar, laboratuvar farelerinin peynire giden yolu öğrenmesi gibi hayatlarını ezberliyorlar.

Ezberlenen yol da, malum, tek bir seçenekten ibarettir.

Kişiye ezberlediği yolu değiştirmeye özendirecek bir *gelişimin*, kişisel değil *keşifsel* olması lazım. Daha çok istetmesi değil, daha çok terkettirmesi gerek. İçinde bulunduğu trans halini, bulunduğu yola çivileyen sahte dünyasını yıkabilmesi gerek. Bunları yapmadan başarı hikayesi anlatınca, ezberi kuvvet kazanıyor. Peynir mutluluğuna aynı yolu daha hızlı ve kendinden daha emin yürürse ulaşacakmış gibi geliyor ama aradığı peynirin o labirente olmadığını bir türlü çözemiyor.